

Гаджисва Ш. Н.,

аспірантка,

Юридичний факультет

Запорізький національний університет, м. Запоріжжя

Науковий керівник: Коломоєць Т. О., д.ю.н., професор

КОДЕКС ЯК ДЖЕРЕЛО ПОВІТРЯНОГО ПРАВА УКРАЇНИ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ ТА АДМІНІСТРАТИВНО- ПРАВОВИЙ АСПЕКТИ

Історичне формування повітряного права в Україні тривалий час не мало самостійного характеру, а було представлено правовою доктриною і практикою розвитку повітряного законодавства СРСР. І тільки за часів державної незалежності України спостерігається бурхливий розвиток її повітряного законодавства. Норми повітряного права мають своє зовнішнє вираження у відповідній системі джерел повітряного права. Під джерелом повітряного права слід розуміти форму зовнішнього вираження загальнообов'язкових правил поведінки, встановлених або санкціонованих державою, які регулюють суспільні відносини, пов'язані з використанням повітряного простору України, повітряними перевезеннями та безпекою авіаційної діяльності.

До джерел повітряного права відносять:

- Конституція України;
- законодавчі акти;
- постанови Верховної Ради України;
- укази та розпорядження Президента України;
- постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України;
- накази, інструкції центральних органів виконавчої влади;
- нормативні акти Державної авіаційної адміністрації;
- нормативні акти державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування.

Кодекси є найвищим рівнем систематизації повітряного законодавства, тобто його кодифікацією. До таких важливих кодифікованих джерел повітряного права можна віднести Цивільний, Господарський, Земельний, Повітряний кодекси України.

Спеціальним кодифікованим актом, що регулює суспільні від-

носини у цій сфері є Повітряний кодекс України від 19 травня 2011 року [1], який визначає правові засади використання повітряного простору України, державного регулювання діяльності цивільної авіації, господарської і комерційної діяльності авіації, встановлює авіаційні правила, визначає правовий статус повітряного судна, його екіпажу, авіаційного персоналу, аеродрому, аеропорту, встановлює порядок використання повітряних трас, місцевих повітряних ліній, польотів повітряних суден, міжнародних польотів, встановлює правила та умови повітряних перевезень, проведення авіаційних робіт, пошукових та аварійно-рятувальних робіт, розслідування авіаційних подій, авіаційного страхування, регламентує захист авіації від актів незаконного втручання, відповідальність за порушення законодавства, що регулює використання повітряного простору України.

Аналізуючи історичну спадщину щодо розвитку повітряного законодавства в Україні необхідно відмітити, що концептуальний підхід до становлення правової регламентації використання повітряного простору в Україні вперше втілено у "Правилах про повітряні пересування у повітряному просторі над територіями РРФСР та її територіальними водами", що були затверджені РНК 17 січня 1921 р. Цей документ слід розглядати й як першу кодифікацію радянського повітряного права. З утворенням СРСР дія Правил поширилася на всю територію СРСР, в тому числі територію радянської України. Структурно документ складався з чотирьох розділів, норми яких регулювали порядок реєстрації пілотів, повітряних суден та аеродромів; правила експлуатації аеродромів; правила польотів у повітряному просторі РРФСР, що здійснювалися вітчизняними та іноземними літаками; відповідальність власника повітряного судна та льотного складу за спричинені збитки. З прийняттям Правил розпочинається формування відповідних інститутів повітряного права в СРСР.

27 квітня 1932 р. ЦВК і РНК СРСР було затверджено Повітряний кодекс СРСР, який розглядався як збірка законів з повітряного права, оформлений у вигляді єдиного законодавчого акту. Він складався вже з 9 глав та 68 статей, що визначали: загальні положення; цивільні повітряні судна; екіпажі цивільних повітряних суден; наземне обладнання для польотів; умови праці працівників

ЦПФ; регулювали: польоти; міжнародні польоти; майнову відповідальність перевізника і порядок розгляду спорів; правила та обов'язкові постанови ГУ ЦПФ. Повітряний кодекс став юридичною базою щодо поточної правотворчості органів державного управління в сфері повітряного права. Розвиток інститутів повітряного права був продовжений у зв'язку із затвердженням 7 серпня 1935 р. Постановою ЦИК та РНК СРСР наступного Повітряного кодексу СРСР, який складався з 10 глав, 96 статей та Додатку. Кодекс визначив систему повітряного права як галузь законодавства [2, с.25-29]. Слід зазначити, що це визначення залишилося в теорії права і після прийняття Повітряного кодексу України 2011 р.

Доктрина повітряного права тривалий час не визнавала, що наявність кодексу та відносно самостійної сукупності інших нормативних актів, що об'єднані у свої інститути, є вагомою підставою вважати сукупність повітряного законодавства самостійною галуззю права. Навіть в сучасних умовах це питання залишається спірним і остаточно не вирішеним.

Література

1. Повітряний кодекс України : Офіц. видання. Міністерство юстиції України. – К. : Форум, 2006. – 145 с.
2. Волков М. М. Советское воздушное право : учебное пособие / М. М. Волков. – Ч.1. – Л. : Ленкнига, 1969. – 50 с.

УДК 342.9 (043.2)

Заставна С. Л.,
секретар судових засідань,
Личаківський районний суд, м. Львів

СТРОКИ ТА ТЕРМІНИ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРАВІ

Поняття строків та термінів в адміністративному праві є визначальним, ці категорії формують зміст правовідносин, впливають на права та обов'язки суб'єктів, породжують правові наслідки. У правових нормах використовується не філософська категорія "час", а правова – "строк". Категорії "строк" та "термін" в адмі-

ністративному праві досліджувались з висвітленням переважно в навчальній літературі. Відсутні фундаментальні монографічні праці з ґрунтовним вивченням даного питання. Теоретичну основу розуміння "строків" та "термінів" закладено напрацюваннями В. Б. Авер'янова, О. Ф. Андрійко, О. М. Бандурки, Д. М. Бахраха, Ю. П. Битяка, С. В. Ващенко, М. А. Гурвича, О. С. Дугенця, Р. А. Калюжного, Т. О. Коломоєць, А. Т. Комзюка, В. В. Луць, В. Д. Сорокіна, Н. В. Черногор та ін.

Строк – це визначений законом, договором або іншим юридичним актом відрізок часу, встановлений для здійснення відповідних дій, реалізації прав або виконання зобов'язань, і з настанням чи закінченням якого, пов'язується певна дія чи подія, що має юридичне значення [1, с. 857]. В адміністративному праві строк – відображення дії часу в адміністративних правовідносинах, вияв соціального часу, важливий правовий засіб цілеспрямованого регулювання діяльності суб'єктів. Змістом строку є дія або подія, поза якими встановлення та існування строків не мають сенсу. Тому, настання чи закінчення строку набуває значення лише в сукупності з подіями чи діями, для вчинення або утримання від вчинення яких цей строк встановлено [2, с. 152]. Близьке за змістом та правовим навантаженням поняття "строку" та "терміну" в розрізі ЦК України [3].

КАС України надає визначення поняттю "розумний строк": найкоротший строк розгляду і вирішення адміністративної справи, достатній для надання своєчасного судового захисту порушених прав, свобод, інтересів у публічно-правових відносинах [4, с. 15]. В ракурсі цивільного законодавства, розумним строком окреслюють поняття, що означає необхідність врахувати усі конкретні обставини, в яких діють учасники правовідносин.

Строк є поняттям складним, містить у собі початковий та кінцевий терміни. Термін – певний момент у часі – конкретна календарна дата або певна подія, що має неодмінно настати [5, с. 818]. Розрізняють терміни, що входять до складу строків, та терміни що до їх складу не входять та можуть існувати самостійно.

Похідною категорією є "процесуальний строк" – час, встановлений для вчинення процесуальних дій у кримінальному, цивільному, адміністративному, конституційному процесі, з ме-